

Şok hastasına yaklaşım, kan ve sıvı resüsitasyonu

Dr. Murat ORAK

**Dicle Üniversitesi Tıp Fakültesi
Acil Tıp Anabilim Dalı**

- Şok;
  - *kan dolaşımı ve doku perfüzyonunun azalması sonucu,*
  - *Oksijen ve diğer hayati maddelerin sağlanamadığı,*
  - *Metabolik atıkların temizlenemediği,*
  - *Akut ve hayati tehlike yaratan bir durumdur.*

Doku
perfüzyonunun
yetersiz olmasıdır.

Şokun Sınıflandırılması

- **Nedene göre;**

- Hipovolemik,
- Kardiyojenik,
- Dağılımsal

- **Fizyolojik duruma göre:**

- Kompanze
- Dekompanze
- İrreversible

Şokun klinik evreleri

Kompanse şok dönemi:

- Kan akımı: N-↑
- Kan akımının dağılımında anormallik olabilir,
- Vital organ fonksiyonları: N

• Dekompanse şok donemi:

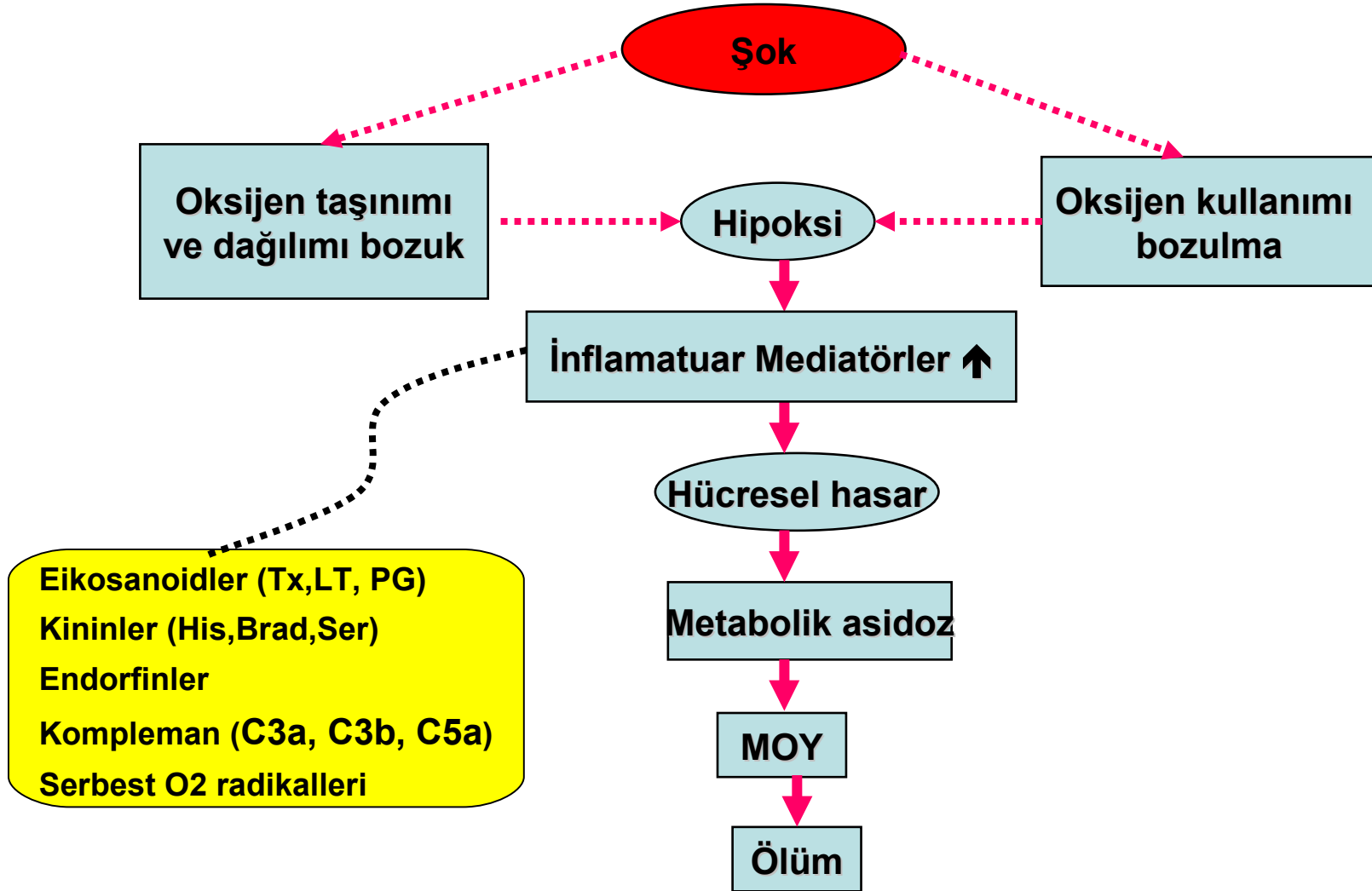
- Mikrovasküler perfüzyon bozulmuş,
- Efektif dolaşım volümünde belirgin ↓

• İrreversibl şok dönemi:

- Vital organlarda yetersiz perfüzyon,
- Düzeltilemez hasar,
- Ölüm

Şokun Tipi	Örnekler
Obstrüktif Şok	Kardiyak tamponad, tansiyon pnömotoraks, pulmoner tromboemboli
Kardiyojenik Şok	Kardiyak kontüzyon, akut koroner sendrom
Distrübütif Şok	Sepsis, adrenal yetmezlik
Hipovolemik Şok	Diyare, kusma
Hemorajik Şok	Kanama (çoğu travma hastasındaki neden)
Nörojenik Şok	Spinal kord yaralanması

Şoktaki temel basamaklar

• **Şok;**

**Dolaşım
bozukluğudur!!!!**

DOLAŞIMIN DEĞERLENDİRİLMESİ

- Kalp hızı
- Kan basıncı
- Sistemik dolaşım
  - **Nabız sayısı ve dolgunluğu**
  - **Cilt rengi**
  - **Bilinç düzeyi**
  - **İdrar miktarı**

SİSTEMİK DOLAŞIMIN DEĞERLENDİRİLMESİ

Kan Basıncı

Yaşlara göre **hipotansiyon** sayılacak sistolik kan basıncı değerleri:

- 0-28 gün: <60 mmHg
- 1-12 ay : <70 mmHg
- 1-10 yaş: <70 mmHg+(2xyaş)
- > 10 yaş: <90 mmHg

CİLT:

- Azalmış cilt dolaşımı şokun erken belirtisi olabilir.
- Kötü cilt dolaşımının göstergeleri:
  - **Alacalı, soluk cilt,**
  - **Gecikmiş kapiller geri doluş zamanı (>2 sn)**
  - **Çevresel siyanoz.**

BİLİNÇ DÜZEYİ

AVPU

A – Alert: Uyanık

V – Verbal: Sözel Uyarana Yanıt

P – Pain: Ağrılı Uyarana Yanıt

U – Unresponsive: Yanıtsız

GKS

Göz Açma

Spontan açık (4)
Konuşma ile (3)
Ağrı ile (2)
Açmıyor (1)

Sözel Yanıt

Oryante (5)
Konfüse (4)
Uygunsuz Kelimeler (3)
Anlamsız sesler (2)
Yok (1)

Motor Yanıt

Emirlere uyuyor (6)
Ağrıyı lokalize ediyor (5)
Ağrıya çekiyor (4)
Ağrıya fleksiyon yanıtı (3)
Ağrıya ekstansiyon yanıtı (2)
Yanıt yok (1)

- **İDRAR MİKTARI**

- Normal idrar miktarı **1-2 ml/kg/saat**'dir.
- Kötü böbrek dolaşımının veya hipovoleminin göstergesi:
  - Çocuklarda **1ml/kg/saat**'den
  - Adolesanlar ve erişkinlerde **30 ml/saat**'den az idrar çıkışı.

- *Şokun en kıymetli bulgusu: deri bulguları ve oligüridir.*
- *Yaşlılarda öncelikle kalp ve gençlerde nörolojik bulgulara rastlanır.*
- *Çocuklarda, hipotansiyon geç ve ölüm öncesi bulgudur!!!
Bu nedenle, çocuklarda erken tanı çok önemlidir.*

- Şokun odağının saptanmasında en önemli basamak öncelikle şokun varlığının farkına varmaktır.
- Şokun kompensatuar dönemde tanımak önemlidir.

Hemorajik şokun evreleri

	Evre I	Evre II	Evre III	Evre IV
	Hafif Şok	Orta Şok	Orta Şok	Ağır
Kan Kaybı (VA) *	<%15			
Kan Kaybı (mL) *	<750			
Nabız (/dk)*	<100			
Kan Basıncı*	N			
Nabız Basıncı (mmHg)	N- ↑			
Postural hipotan.*	(-)			
Solunum sayısı	14-20			
İdrar (mL/sa)	>30			
SSS / Bilinç durumu	Hafif anksiyöz			
Sıvı Tedavisi	Kristaloid			

Şok indeksi

- Şok İndeksi: Kalp hızı / sistolik kan basıncı
  - Normal değeri: 0.5-0.7
- Vital bulguları normal olan hastalarda şok indeksi > 0.9 ise dikkatli olmak gerekir.

Hemorajik şokun evreleri

	Evre I	Evre II	Evre III	Evre IV
	Hafif Şok	Orta Şok	Orta Şok	Ağır
Kan Kaybı (VA) *	<%15	%15-30		
Kan Kaybı (mL) *	<750	750-1500		
Nabız (/dk)*	<100	100-120		
Kan Basıncı*	N	N		
Nabız Basıncı (mmHg)	N- ↑	↓		
Postural hipotan.*	(-)	(+)		
Solunum sayısı	14-20	20-30		
İdrar (mL/sa)	>30	20-30		
SSS / Bilinç durumu	Hafif anksiyöz	Orta derece anksiyöz		
Sıvı Tedavisi	Kristaloid	Kristaloid		

Hemorajik şokun evreleri

	Evre I	Evre II	Evre III	Evre IV
	Hafif Şok	Orta Şok	Orta Şok	Ağır
Kan Kaybı (VA) *	<%15	%15-30	%30-40	
Kan Kaybı (mL) *	<750	750-1500	1500-2000	
Nabız (/dk)*	<100	100-120	120-140	
Kan Basıncı*	N	N	↓	
Nabız Basıncı (mmHg)	N- ↑	↓	↓	
Postural hipotan.*	(-)	(+)	(+)	
Solunum sayısı	14-20	20-30	30-40	
İdrar (mL/sa)	>30	20-30	5-15	
SSS / Bilinç durumu	Hafif anksiyöz	Orta derece anksiyöz	Anksiyöz ve konfüze	
Sıvı Tedavisi	Kristaloid	Kristaloid	Kristaloid ve kan	

Hemorajik şokun evreleri

	Evre I	Evre II	Evre III	Evre IV
	Hafif Şok	Orta Şok	Orta Şok	Ağır
Kan Kaybı (VA) *	<%15	%15-30	%30-40	>%40
Kan Kaybı (mL) *	<750	750-1500	1500-2000	>2000
Nabız (/dk)*	<100	100-120	120-140	>140
Kan Basıncı*	N	N	↓	↓↓
Nabız Basıncı (mmHg)	N- ↑	↓	↓	↓
Postural hipotan.*	(-)	(+)	(+)	(+)
Solunum sayısı	14-20	20-30	30-40	>35
İdrar (mL/sa)	>30	20-30	5-15	Anüri
SSS / Bilinç durumu	Hafif anksiyöz	Orta derece anksiyöz	Anksiyöz ve konfüze	Konfüze, letarjik
Sıvı Tedavisi	Kristaloid	Kristaloid	Kristaloid ve kan	Kristaloid ve Kan

TEDAVİ

- Amaç
  - Doku perfüzyonunu sağlamak
  - Kanama odağını kontrol altına almak
  - Uygun sıvı resüsitasyonu
    - Kristaloid
    - Kolloid
    - Kan

- A (Hava Yolu)
- B (Solunum)
  - Ventile et oksijenlendir.
- C (Dolaşım)
  - Dış kanamayı durdur.
  - İv sıvı başla
  - Obstruktif şok mevcudiyetini değerlendir.
  - Kanama odağını saptamaya çalış

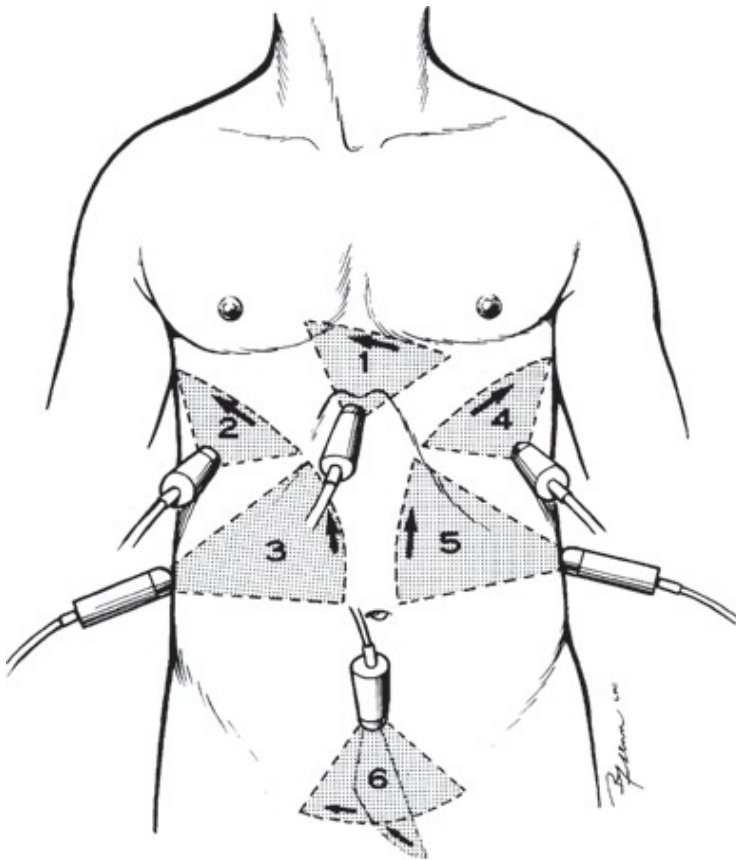
Kateter Boyutu (Gauge)	Rengi	Uzunluđu (mm)	mL / dk
14 G	Turuncu	45 mm	325 mL / dk
16 G	Gri	45 mm	200 mL / dk
18 G	Yeřil	45 mm	100 mL / dk
20 G	Pembe	32 mm	58 mL / dk
22 G	Mavi	25 mm	32 mL / dk

Kateterin boyu ne kadar kısa, çapı ne kadar büyükse akım o kadar fazladır.

- Fizik muayene

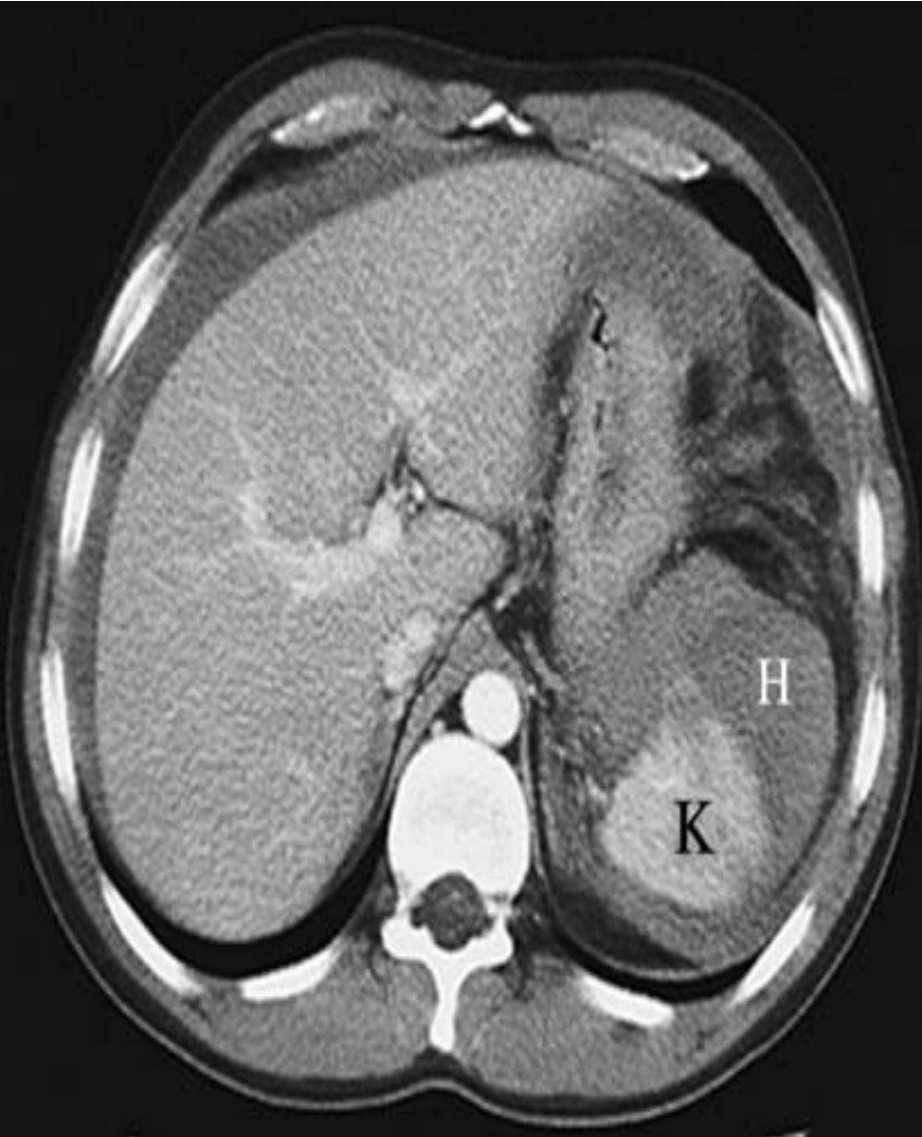

- Focused Assessment with sonography for Trauma (FAST)

Source: Ma OJ, Mateer JR, Blaivas M: *Emergency Ultrasound*, 2nd Edition
<http://www.accessemergencymedicine.com>

Copyright © The McGraw-Hill Companies, Inc. All rights reserved.

- **Bilgisayarlı Tomografi**

- D(Disability)

AVPU

A – Alert: Uyanık

V – Verbal: Sözel Uyarana Yanıt

P – Pain: Ağrılı Uyarana Yanıt

U – Unresponsive: Yanıtsız

GKS

Göz Açma

Spontan açık (4)
Konuşma ile (3)
Ağrı ile (2)
Açmıyor (1)

Sözel Yanıt

Oryante (5)
Konfüse (4)
Uygunsuz Kelimeler (3)
Anlamsız sesler (2)
Yok (1)

Motor Yanıt

Emirlere uyuyor (6)
Ağrıyı lokalize ediyor (5)
Ağrıya çekiyor (4)
Ağrıya fleksiyon yanıtı (3)
Ağrıya ekstansiyon yanıtı (2)
Yanıt yok (1)

- Kristaloid ?????
- Kolloid ?????
- Kan ?????

- İdeal Sıvı
  - Güvenilir
  - Etkin
  - Ucuz
  - Hücrelere oksijen ve besin taşıma kapasitesi yeterli olmalı
  - Resüsitasyon hasarı oluşturmamalı

- Ringer laktat ve normal salin intravasküler alanda verilen miktarın üçte biri oranında kalır.
- Her iki sıvıda yüksek miktarlarda verildiğinde nötrofil aktivasyonunda azalmaya neden olur.
- RL sitokin salınımını artırır ve yüksek miktarlarda verildiğinde laktat asidoza neden olabilir.
- Normal salin intraselüler potasyum miktarında azalmaya ve hipokloremik metabolik asidoza neden olabilir.

Kolloidler

- Osmotik aktivitesi olan yüksek molekül ağırlıklı substanslar(30 000 mol.)
- Plazma onkotik basıncını artırır.
- İnvasküler alana sıvı çekimine neden olarak dolaşan volümü ekspanse eder.
- Pulmoner ödemi azaltır.

- Etki süresi daha uzundur.
- Vasküler alanda daha uzun kalır.
- Düşük hacimde eşit hemodinamik etki eder.
- Hücre dışı sıvı açığında artış riski vardır.

Avantajlar

- **Kristaloidler**

- Ucuz
- Başlangıç ve esas tedavi sıvısıdır.
- 3. boşluğu restore eder.
- İV yarılanma ömrü 20-30 dk.

- **Kolloidler**

- Yüksek plasma volümü
- Periferik ödemi azaltır
- Resüsitasyon için daha az volüm
- İV yarılanma ömrü 3-6h

Dezavantajlar

- **Kristaloidler**

- Plazma proteinlerini dilue eder.
- Periferik ödeme neden olur.
- Pulmoner ödeme yol açma potansiyeli vardır.

- **Kolloidler**

- Pahalıdır.
- Koagülopati
- Anaflaktik reaksiyon
- Kalsiyumu düşüşü
- Renal yetmezlik

Kristaloide karşı kolloid

- Kristaloidler
  - Her an bulunabilmesi
  - Ucuz olması
  - Allerjik reaksiyona yol açmamaları
- Kolloidler
  - Daha az hacimle kullanılması
  - Periferik ödemi azaltmaları
- **Kolloidlerin kristaloidlere üstünlüğü yok.**

Ne zaman kan replasmanı???

- Hastanın 2 lt kristaloid infüzyonuna rağmen hemodinamisi düzelmiyorsa kan transfüzyonu ihtiyacı vardır.
- Hasta hemodinamik olarak unstabil ise ve kan hazırsa, kan transfüzyonuna hemen başlanır.
- En uygun olanı grup spesifik, kroslanmış kandır.
- Ancak yeterli zaman yoksa sadece grup spesifik kan veya en son olarak O (-) kan tercih edilebilir.
- Ototransfüzyon

- **Koagulopati nedenleri**

- Hipotermi
- Masif transfüzyon
- Pıhtılaşma faktörleri hızla azalır
  - 4 ünite kan için 1 TDP
- Platelet azalır
  - 8-10 ünite kan için 1 trombosit suspansiyonu
- Sepsis (geç dönemde)
- KC problemi
- İlaç veya toksin etkisi

- **Resüsitasyon Hedefleri**

- Şoklu hastanın resüsitasyonunda hedef yeterli perfüzyonu sağlamaktır.

- Perfüzyonu değerlendirmek için ideal bir parametre yoktur.
- Kullanılan parametreler.
  - Kan basıncı ve kalp hızı
  - Metabolik parametreler (bikarbonat, baz açığı ve laktik asidoz)
  - Fizik muayene bulguları (soğuk ve nemli cilt, kapiller dolum testi)
  - İdrar çıkışı

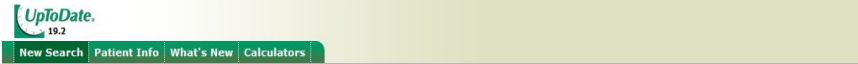
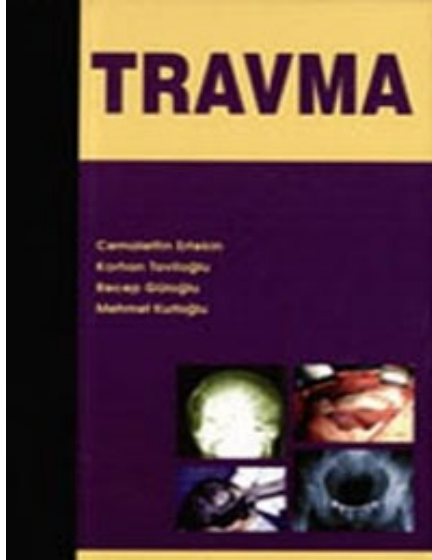
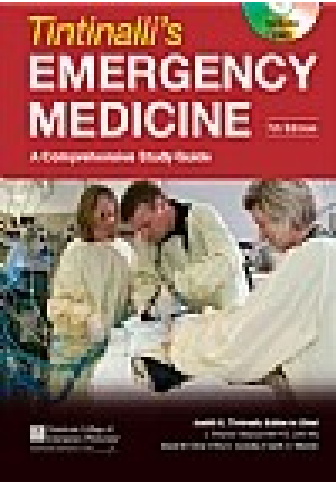
Şuraya bi imza
alabilirmiyim !..

Hep böylemi
oluyodu
bu işler yav?..

Şirket
politikası

hot
den

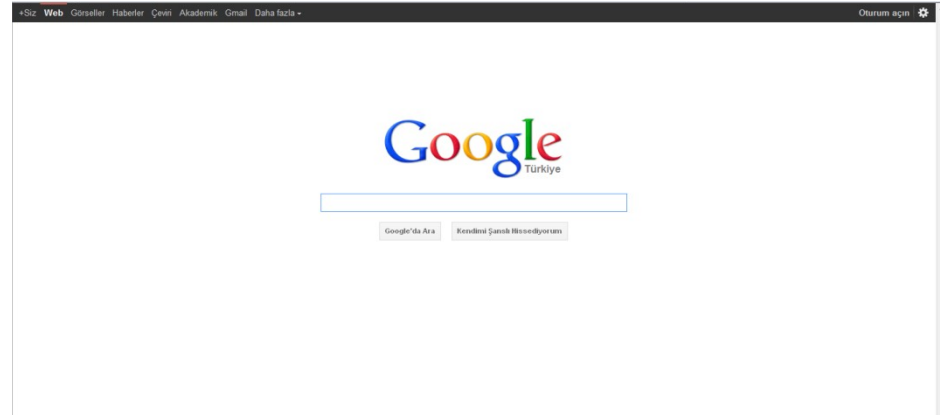
KAYNAKLAR

New Search:

All Topics Search

Drug Interactions

TEŞEKKÜRLER